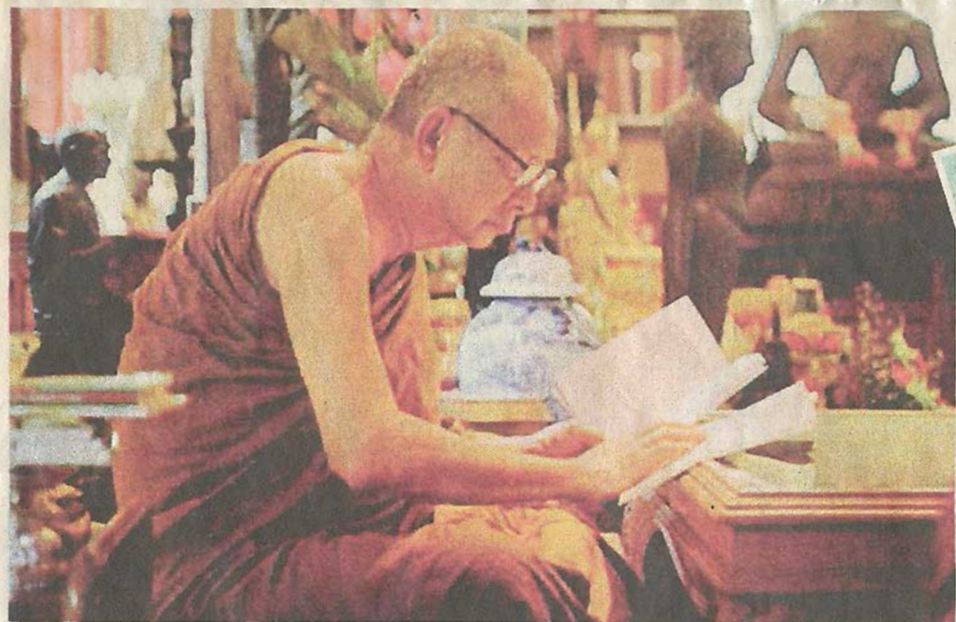

พระนิพนธ์ใน 'สมเด็จพระสังฆราช'
เผยให้เห็น 'สังฆกรรมแห่งชีวิต'

“ชีวิตนี้น้อยนัก แต่ชีวิตนี้สำคัญนัก เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นทางแยก จะไป สูงไปต่ำ ไปดีไปร้าย เลือกได้ในชีวิตนี้ เท่านั้น พึงสำนึกข้อนี้ให้จงดี แล้วจง เลือกเกิด เลือกให้ดีเกิด”

ความขัดแย้งมาจากพระนิพนธ์เรื่อง “ชีวิตนี้น้อยนัก” ของ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) พระสังฆราชของประเทศไทยที่สิ้นพระชนม์ ยังความ โศกเศร้าแก่ปวงชนชาวไทย รวมถึงพุทธศาสนิกชน ทั่วโลก

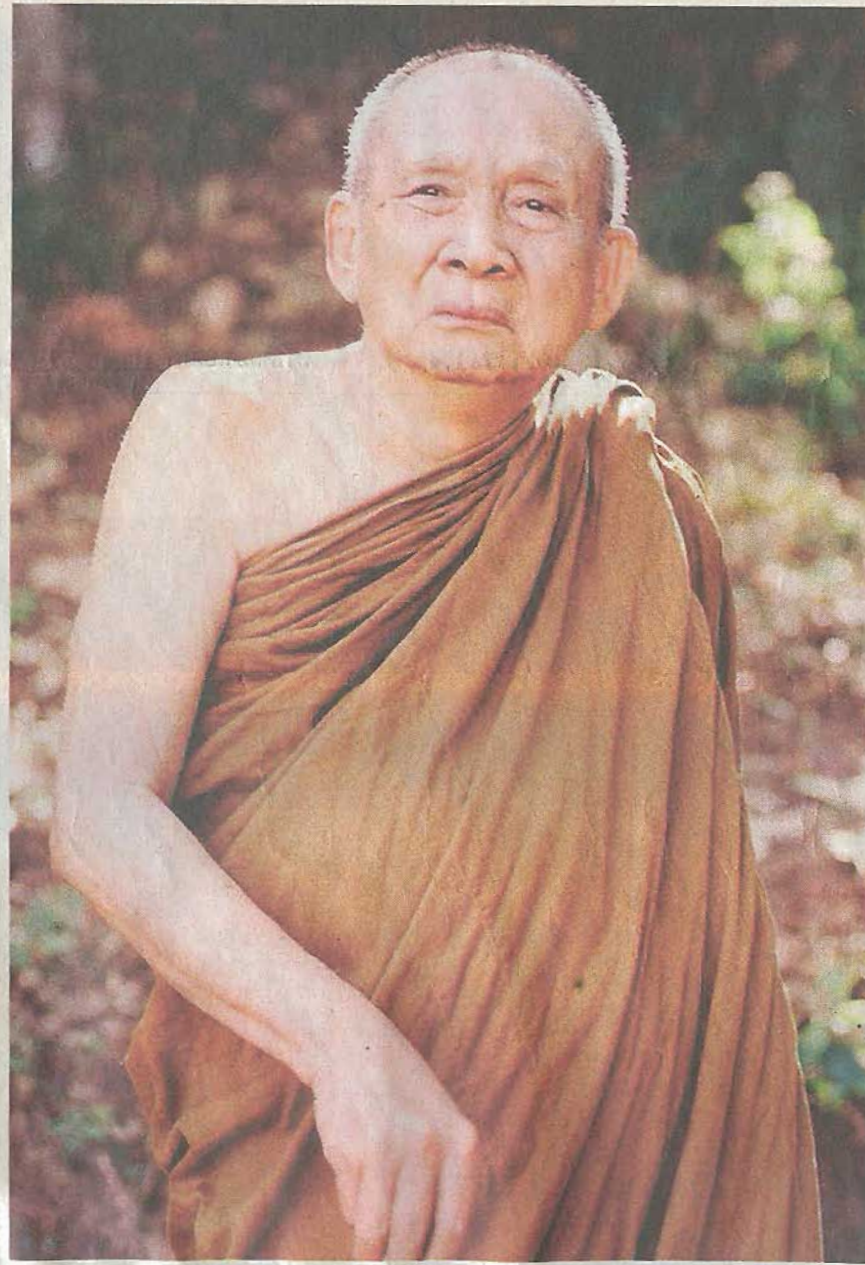
สมเด็จพระสังฆราชทรงมีความใฝ่เรียนรู้ตั้งแต่วัยยังเป็นสามเณร ทรงมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้ ทั้งในการเรียนเปรียญธรรมและทรงฝึกฝนภาษา ต่างๆ อย่างหนัก ขณะพำนักอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร

เมื่อพระชนมายุยี่สิบกว่าพรรษา สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น สุจิตโต) ทรงมีรับสั่งเตือนสติว่า “กำลัง เรียนใหญ่หรือ อย่างบ้าเรียนมากนัก หัดทำกรรมฐานเสียบ้าง”

เมื่อได้รับโอวาทเตือนสติ พระมหาเจริญ สุวฑฺฒโน ในขณะนั้น จึงฝึกปฏิบัติตนแบบ พระกรรมฐาน เคร่งครัดในพระธรรมวินัย และ ปฏิบัติสมาธิกรรมฐานเป็นประจำ แต่ก็มีได้ละทิ้งใน การศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนและภาษาต่างประเทศ

ความมานะในการศึกษาตนเอง ทำให้สมเด็จพระสังฆราชทรงเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนา ได้อย่างกว้างไกล อธิบายเรื่องยากให้เข้าใจได้ ง่าย ซึ่งเห็นได้จากหนังสือที่ได้ทรงพระนิพนธ์ไว้ มากมาย

“ชีวิตนี้น้อยนัก” เป็นหนึ่งในหนังสือจำนวนมาก ที่ทรงพระนิพนธ์ขึ้นเพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอน ในพุทธศาสนา

จากสำนวนภาษาที่เรียบง่ายขององค์สมเด็จพระสังฆราช กล่าวถึง “ชีวิต” สิ่งที่เหมาะสมอยู่กับมนุษย์ ในทุกลมหายใจ แต่น้อยคนนักที่จะเข้าใจในความ สลับซับซ้อนของชีวิต

เมื่อมองด้วยสายตาที่เข้าใจผ่านมุมมองทาง ศาสนา สมเด็จพระสังฆราชทรงอธิบายไว้ว่า ชีวิต

เช่น พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านล้ำเลิศ, วิธีสร้าง บุญบารมี, ทำให้คนเราเกิดมาจึงแตกต่างกัน, การให้ ธรรมะ ขณะการให้ทั้งปวง, ทำให้จึงนับถือศาสนา, ความสุขอันไพบูลย์ และการบริหารทางจิตสำหรับ ผู้ใหญ่ เป็นต้น

และหนังสือ “ชีวิตนี้น้อยนัก” ของสมเด็จพระ

เพชฌัญญ์จากทั้งภายในและภายนอก สิ่งสำคัญคือ การระงับต้นเหตุแห่งภัยนั้นด้วยหลักธรรม เป็นการ เปรียบเทียบที่สามารถเข้าถึงผู้อ่านได้ทุกระดับ ทำให้ เข้าใจว่าเราทุกคนล้วนเป็นเจ้าเมืองจิตตนคร มีหน้าที่ ต้องรักษาจิตของตนให้อยู่รอดปลอดภัย

นับเป็นหนังสือธรรมะที่ทำให้เข้าใจหลักธรรม ไปจนถึงการปฏิบัติในแต่ละปัจเจกบุคคล

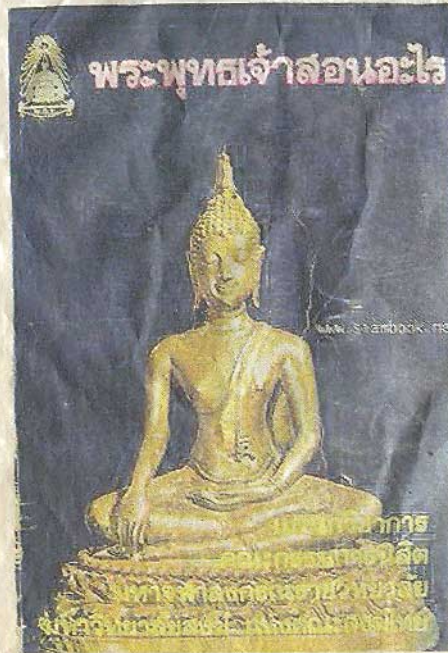
เป็นผลงานเก่าที่นำมาเล่าใหม่ก็ยังไม่วายสมัย เพราะพูดถึงเรื่องที่เป็นความจริง ไม่แปรเปลี่ยน ไปตามยุคสมัยและกาลเวลา สะท้อนให้เห็นถึง พระปรีชาสามารถทางการประพันธ์ของสมเด็จพระสังฆราช

ทางด้านภาษาต่างประเทศนั้น สมเด็จพระสังฆราชทรงศึกษาทั้งภาษาสันสกฤต จีน ฝรั่งเศส เยอรมัน และภาษาอังกฤษ ทั้งที่ทรงศึกษา ด้วยพระองค์เองและจากครูที่มากวดยการสอน ทรง เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษจนริเริ่มการแปลตำราทาง พุทธศาสนาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้ ชาวต่างชาติได้มีโอกาสศึกษาพุทธศาสนามากขึ้น

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษนี้มาจากความใฝ่รู้ ฝึกฟัง วิทยู อ่านหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ รวมถึงสนทนา กับชาวต่างชาติที่มาบวช ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ที่ สำคัญที่สุด ภริยาเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำ ประเทศไทย โจเซฟิน สเตนตัน ได้มาเรียนธรรมะกับ ท่าน เขียนจดหมายสนทนาธรรมจนกลายเป็นบันทึก ประสบการณ์ของแหม่มอเมริกัน ชื่อ A Meditator's Diary หรือ “แหม่มเข้าวัด” หนังสือส่งเสริมการอ่าน ระดับมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นการ แลกเปลี่ยนธรรมะที่ทำให้เกิดการต่อยอดไปไกล

สำหรับพระประวัติสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ทรงมีพระนามเดิมว่า เจริญ คชวัตร ประสูติ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2456 ที่ จ.กาญจนบุรี หลัง จากบรรพชาเข้าสู่ทางธรรมเมื่ออายุได้ 14 ปี ที่วัด เทวสังฆาราม ก็ไม่เคยหวนกลับทางโลกอีกเลย หลัง จำพรรษาได้ 1 พรรษา พระเทพมงคลรังษี (ดี พุทธ โชติ) ได้ส่งตัวไปเรียนบาลีที่วัดเสนาหา จนครปฐม มาเรียนต่อที่วัดบวรนิเวศวิหาร ศึกษาพระปริยัติ ธรรม และได้รับประทานนามฉายาจากสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร

จากสำนวนภาษาที่เรียบง่ายขององค์สมเด็จพระสังฆราช กล่าวถึง “ชีวิต” สิ่งที่เหมาะสมอยู่กับมนุษย์ในทุกลมหายใจ แต่น้อยคนนักที่จะเข้าใจในความสลับซับซ้อนของชีวิต

เมื่อมองด้วยสายตาที่เข้าใจผ่านมุมมองทางศาสนา สมเด็จพระสังฆราชทรงอธิบายไว้ว่า ชีวิตหรืออายุของมนุษย์เรานั้นสั้นนัก เมื่อเทียบกับหลายชาติที่ผ่านมา ชีวิตนี้เป็นเพียงชาติหนึ่งมีระยะเวลาเพียงไม่กี่ปี หากแต่ช่วงเวลาสั้นๆ นี้ช่างสำคัญนัก ลำคึกว่าชีวิตในอดีตและชีวิตในอนาคต เหตุเพราะชีวิตในอดีตได้ล่วงเลยมาแล้ว ไม่สามารถไปแก้ไขอะไรได้ และชีวิตในอนาคตนั้นก็ยังไม่ถึง มนุษย์เราจึงควรทำชีวิตในปัจจุบันให้ดีที่สุดในช่วงเวลาสั้นๆ นี้ แก้ไขกรรมไม่ดีจากอดีตและสร้างกรรมดีเพื่อชีวิตในอนาคต เมื่อมีโอกาสเลือกชีวิตของตนแล้ว พึงเลือกให้ชีวิตตนสร้างประโยชน์ได้มากที่สุด

นับเป็นสังขรณ์อันจริงแท้ที่สุดอันสอนให้มนุษย์อยู่กับปัจจุบันอย่างมีสติ ใช้ชีวิตอย่างผู้มีปัญญาไม่พะวงหน้าพะวงหลังให้เวลาอันน้อยนิดนี้ต้องสูญหายไป เป็นหลักธรรมคำสั่งสอนที่เรียบง่ายจากพระมุขแห่งพุทธศาสนาจักรไทยถึงพุทธศาสนิกชนทุกคน

พระนิพนธ์ในสมเด็จพระสังฆราชนั้นมีมากมายหลากหลายประเภท ทั้งตำราประกอบการศึกษาของนักเรียนบาสิ พระธรรมเทศนา งานแปลตำราทางพุทธศาสนาเป็นภาษาต่างประเทศ และหลักธรรมสำหรับบุคคลทั่วไปที่เขียนอธิบายอย่างเข้าใจได้ง่าย

เช่น พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านล้าเลิศ, วิธีสร้างบุญบารมี, ทำไมคนเราเกิดมาจึงแตกต่างกัน, การให้ธรรมะ ชนะการให้ทั้งปวง, ทำไมจึงนับถือศาสนา, ความสุขอันไพบูลย์ และการบริหารทางจิตสำหรับผู้ใหญ่ เป็นต้น

และหนึ่งในนั้นคือ “จิตตนคร” วรรณกรรมทางพุทธศาสนาที่ทรงพระนิพนธ์ไว้ตั้งแต่ปี 2513 นำเอาหลักธรรมเรื่องจิตและธรรมะที่เกี่ยวกับจิตในแง่มุมต่างๆ มาผูกเป็นเรื่องราว ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงพระนิพนธ์เรื่องนี้มาจาก พุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “**อยากให้งรักษาจิตเหมือนกับนคร**”

กลายเป็นเรื่องราวจากจินตนาการ ทรงอุปมากายของมนุษย์เป็นเมืองหนึ่ง โดยมีจิตเป็นเจ้าเมือง แม้จะเป็นนครที่สุขสบายแต่ก็มีภัยพิบัติทั้งที่เปิดเผยและที่ซ่อนเร้น ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและที่เกิดจากพลเมืองของจิตตนครเอง ความวุ่นวายเดือดร้อนทั้งหลายจะสงบลงได้เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาโปรด ใช้พระธรรมคำสั่งสอนระงับเหตุแห่งความทุกข์เหล่านั้นเสีย

ซึ่งล่าสุดในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ 100 พรรษา สมเด็จพระสังฆราช หนังสือเล่มนี้ถูกหยิบมาเล่าใหม่ผ่านรูปแบบพุทธการ์ตูน “**จิตตกรรมเล่าเรื่องจิตตนคร**” โดย อ.ธีระพันธุ์ โลไพบูลย์ ผู้ถ่ายทอดนิยายของสมเด็จพระสังฆราชให้กลายเป็นการ์ตูนที่สนุกสนานเข้าใจง่าย

จิตตนครเล่าเรื่อง จิตของมนุษย์ จากนามธรรมสู่รูปธรรมให้เข้าใจง่าย เมื่อจิตของเราเป็นนครที่ต้อง

เทวสังฆาราม ก็ไม่เคยหวนกลับทางโลกอีกเลย หลังจำพรรษาได้ 1 พรรษา พระเทพมงคลรังษี (ตี พุทธิโชติ) ได้ส่งตัวไปเรียนบาลีที่วัดเสนาหา จนครปฐม มาเรียนต่อที่วัดบวรนิเวศวิหาร ศึกษาพระปริยัติธรรม และได้รับประทานนามฉายาจากสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร (ต่อมาคือ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์) ว่า “**สุวฑฺฒโน**” ซึ่งมีความหมายว่า “**ผู้เจริญดี**”

หลังจากสอบได้เปรียญธรรม 9 ในปี พ.ศ.2484 พระองค์ทรงปฏิบัติหน้าที่ในกิจการสงฆ์เรื่อยมา

เมื่อพระชนมายุ 43 พรรษา ทรงได้รับเลือกให้เป็นพระอภิบาลของพระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในระหว่างผนวชที่วัดบวรนิเวศวิหาร ต่อมาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช ประมุขแห่งพุทธศาสนาไทย เมื่อปี 2532 ขณะพระชนมายุ 76 พรรษา

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2556 เวลา 19.30 นาฬิกา ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เนื่องจากติดเชื้อในกระแสพระโลหิต

พระชนมายุ 100 พรรษา ก็ยังสั้นนัก เมื่อเทียบกับสิ่งที่พระองค์สร้างไว้

ดังคำสอนของพระองค์ซึ่งเป็นจริงอย่างที่สุดที่ว่า “**ชีวิตนี้น้อยนัก แต่ชีวิตนี้สำคัญนัก**”

วจนา วรรณยางกูร